

PECULIARITIES OF ORGANIZING THE ACTIVITIES OF DISTRICT AND CITY FVDT ORGANIZATION LEADERS, REGIONAL COMMISSION MEMBERS IN EMERGENCY SITUATIONS RELATED TO EARTHQUAKES

A.N. Kuvandikov

Associate Professor of the Institute of Civil Defense, Candidate of Science in Economics

<https://doi.org/10.5281/zenodo.12818249>

ARTICLE INFO

Received: 20th July 2024

Accepted: 24th July 2024

Online: 25th July 2024

KEYWORDS

FVDT, strong earthquake, emergency situation, financial and material resources, forecasting, preparation for action, man-made situations.

ABSTRACT

In recent years, serious reforms have been implemented in the field of prevention of emergency situations related to earthquakes, provision of seismic safety in our country, and large-scale comprehensive preventive measures have been implemented in our country. Today, the consistent continuation of reforms in these areas, the introduction of new methods of ensuring seismic safety of the population and organizations at the level of districts and cities that are part of the FVDT require great responsibility and practical skills from the leaders in charge of this field.

ЗИЛЗИЛА БИЛАН БОҒЛИҚ ФАВҚУЛОДДА ВАЗИЯТЛАРДА ТУМАН ВА ШАҲАРЛАР ФВДТГА КИРУВЧИ ТАШКИЛОТ РАҲБАРЛАРИ, ҲУДУДИЙ КОМИССИЯ АЪЗОЛАРИ ФАОЛИЯТИНИ ТАШКИЛ ЭТИШНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ

Кувандиков А.Н.

Фуқаро муҳофазаси институти доценти, к.э.н.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.12818249>

ARTICLE INFO

Received: 20th July 2024

Accepted: 24th July 2024

Online: 25th July 2024

KEYWORDS

ФВДТ, кучли зилзила, фавқулодда вазият, молиявий ва моддий ресурслар, прогнозлаштириш, ҳаракат қилишга тайёрлаш, техноген вазиятлар.

ABSTRACT

Сўнги йилларда мамлакатимизда зилзила содир бўлганда олдини олиш, сейсмик хавфсизликни таъминлаш соҳасида жиддий ислоҳотлар амалга оширилиб, мамлакатимизда кенг қўламли комплекс профилактик чора-тадбирлар амалга ошди бугунги кунда ушбу соҳалардаги ислоҳотларни изчил давом эттириш, аҳолининг ва ФВДТга кирувчи туман ва шаҳарлар миқёсидаги ташкилотларда сейсмик хавфсизлик таъминлашнинг янги усуларини жорий қилиш шу соҳага масъул раҳбарлардан улкан масъулият ва амалий қўникмани талаб этади.

Маълумки, ФВДТ - бу бошқарув органлари, давлат органлари, хо'жалик бирлашмалари, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари ва бошқа ташкилотларнинг

маблаг'лари ва маблаг'ларидан иборат тизим. Республиканинг муайян бир ҳудудида кучли зилзила билан боғлиқ фавқулодда вазиятлар юзага келганда туман ва шаҳарлар ФВДТга кирувчи ташкилот раҳбарларининг фаолиятини ташкил этиш масаласи ҳукуматнинг тегишли қарорлари асосида белгилаб қўйилган.

Таъкидлаш керакки, амалдаги қонунчиликка мувофиқ, ФВДТга кирувчи Ташкилотларнинг асосий вазифалари: аҳоли ва ҳудудларни фавқулодда вазиятлардан муҳофаза қилиш, республика ҳудудида юзага келиши мумкин бўлган фавқулодда вазиятларни прогнозлаш, фавқулодда вазиятларни бартараф этиш учун мўлжалланган куч ва воситаларнинг доимий шайлигини таъминлаш соҳасида ахборот тўплаш, таҳлил қилиш, алмашиш. фавқулодда вазиятларнинг олдини олиш ва уларни тугатиш, фавқулодда вазиятларни бартараф этиш, молиявий ва моддий ресурслар захираларини яратиш, фавқулодда вазиятларни бартараф этиш, аҳолини, давлат органларининг мансабдор шахсларини, қутқарув хизматлари ва тузилмаларини, шунингдек фуқаро муҳофазаси тузилмаларини фавқулодда вазиятларда ҳаракат қилишга тайёрлаш. хорижий давлатлар ҳудудида содир бўлган фавқулодда вазиятлар натижасида жабрланган О'збекистон Республикаси фуқароларига ёрдам ко'рсатиш ва уларни ва ҳалок бўлганларни эвакуатсия қилиш бо'йича чора-тадбирларни амалга ошириш, шунингдек, аҳоли ва ҳудудларни фавқулодда вазиятлардан ҳимоя қилиш бо'йича мақсадли дастурларни ишлаб чиқиш ва амалга оширишдан иборат. фавқулодда вазиятлар.

Кучли зилзила билан боғлиқ фавқулодда вазиятлар юзага келганда туман ва шаҳарлар ФВДТга кирувчи ташкилотлар томонидан фавқулодда вазиятларнинг олдини олиш ва уларни бартараф этиш, шунингдек объектларнинг барқарор ишлаши имкониятини оширишга доир тадбирларни ишлаб чиқилади ва амалга оширилади.

Шунингдек кучли зилзила оқибатида келиб чиққан техноген авариялар ва бошқа турдаги иккиламчи фавқулодда вазиятларга олиб келиши мумкин бўлган омилларни эрта аниқлаш, улар содир бўлганда оқибатларини прогнозлаштириш ҳамда уларни бартараф этиш тадбирлари амалга оширилади.

Шу билан бирга содир бўлган зилзила билан боғлиқ фавқулодда вазият тўғрисида хабар қилиш, ахборот тўплашни таъминлаш ва назорат қилиш, юзага келган фавқулодда вазиятнинг ривожланиш кўламлари ва кечиши, етказиши мумкин бўлган оқибатлари, фавқулодда вазиятни бартараф этиш учун кўрилаётган чора-тадбирлар ва зарур ёрдам тўғрисида юқори органларга маълумотлар берилиши ташкиллаштирилади.

Бундан ташқари, фавқулодда вазият зонасида қутқарув хизматлари, қутқарув ва фуқаро муҳофазаси тузилмалари фаолияти ташкиллаштирилиб, фавқулодда вазиятларни бартараф этиш тадбирларининг бажарилишини, объектнинг зарар кўрган ходимларини ва объект яқинида яшайдиган аҳолини эвакуация қилиш ва ҳаёт шароитларини таъминлаш чоралари кўрилади.

Кучли зилзила билан боғлиқ фавқулодда вазиятнинг кўлами ва иккиламчи оқибатларидан келиб чиққан ҳолда, шаҳарлар ва туманлар ФВДТга кирувчи

ташкilotлардан қуйидаги хизматлар фавқулодда вазиятларни ва уларнинг оқибатларини бартараф этиш тадбирларини зудлик билан амалга оширади:

ё'л хизмати — фавқулодда вазиятларда ё'ллар ва ко'прикларни сақлаш, ё'ллар ва ко'прикларни та'мирлаш ва тиклашни ташкил этиш ва амалга ошириш;

автотранспорт хизмати - темир ё'л ва ҳаво транспорти органлари билан биргаликда аҳолини ко'чириш ва фавқулодда вазиятлар зоналаридан эвакуатсия қилиш, фавқулодда вазиятларни бартараф этиш учун электр асбобларини этказиб бериш, иш сменаларини олиб келиш (олиш) бо'йича чора-тадбирларни амалга оширади;

газ та'миноти хизмати - иншоотлар ва газ та'миноти тармоқларида авария ҳолатини тиклаш ишларини ташкил этиш ва амалга ошириш;

сув та'миноти хизмати - иншоотлар ва сув та'миноти тармоқларида авария ҳолатини тиклаш ишларини ташкил этиш ва амалга ошириш;

сув хо'жалиги хизмати - сув омборлари, дарёлар ва каналлардаги гидротехника иншоотларининг барқарор ишлашини ва хавфсиз ишлатилишини та'минлаш, уларда авариялар ва офатларнинг юзага келиши эҳтимолини башорат қилиш.

муҳандислик хизмати - хавфли сув тошқини зоналарида ва қурилиш объектларида, йирик ёнг'инларни о'чиришда, йирик авариялар ва офатларнинг оқибатларини бартараф этишда ФВДТ кучларининг ҳаракатларига муҳандислик ёрдамини ко'рсатиш;

коммунал хизматлар - муҳандислик иншоотлари ва тармоқларининг ишлаши барқарорлигини ошириш, улардаги аварияларни бартараф этиш бо'йича чора-тадбирларни амалга ошириш;

логистика хизмати - эвакуатсия қилинган аҳолини энг зарур буюмлар ва жиҳозлар (кийим-кечак, поябзал ва бошқалар) билан та'минлашни ташкил этиш;

тиббий хизмат - жабрланганларга о'з вақтида тиббий ёрдам ко'рсатишга қаратилган тиббий эвакуатсия, санитария-гигиена ва эпидемияга қарши тадбирларни ташкил этиш ва амалга ошириш;

алоқа, огоҳлантириш ва ахборот хизмати - назорат органларини барқарор ва узлуксиз алоқа билан та'минлаш;

жамоат тартибини сақлаш хизмати - шаҳарларда ва бошқа аҳоли пунктларида, фавқулодда вазиятлар содир бо'лган жойларда, одамлар то'планиш ва ташиш жойларида, эвакуатсия ё'лларида жамоат тартибини та'минлаш;

қо'риқлаш хизмати — фавқулодда вазиятлар содир бо'лган ҳудудларда давлат объектларини, айниқса муҳим, махфий ва бошқа объектларни, жисмоний ва юридик шахсларнинг мулкни, моддий ва тарихий-маданий бойликларни, шунингдек, аҳолини эвакуатсия қилиш жойларини муҳофаза қилиш;

ёнг'ин хавфсизлиги хизмати - йирик бахтсиз ҳодисалар ва офатлар содир бо'лганда ёнг'ин тарқалишининг олдини олиш ва уларни о'чириш;

ёқилғи-мойлаш материалларига хизмат кўрсатиш — фавқулодда вазиятларда қатнашаётган автотранспорт воситаларини ёқилғи-мойлаш материаллари билан таъминлаш;

техник хизматлар - фавқулодда вазиятларда иштирок этган автомобилларни техник та'мирлаш;

савдо ва умумий овқатланиш - озиқ-овқат заҳираларини муҳофаза қилиш бо'йича чора-тадбирларни амалга ошириш;

энергетика хизмати - фавқулодда вазиятларда энергия об'ектларининг барқарор ишлашини та'минлаш ва улардаги аварияларни бартараф этиш ва бошқалар.

Кучли зилзила натижасида юзага келган табиий ва техноген хусусиятдаги иккиламчи йирик фавқулодда вазиятларда тезкор-қутқарув ишларини олиб бориш ва жабрланган аҳолига ёрдам кўрсатиш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Президентининг қарори билан кимёвий Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги ва Миллий гвардиянинг қўриқлаш, муҳандислик ва бошқа ҳарбий қисмлари, ҳарбий-транспорт авиатсияси ва ҳарбий тиббиёт хизмати муассасалари жалб этилиши мумкин.

Фавқулодда вазиятлар вазирлигининг ҳудудий бошқармалари ва бўлимлари туман ва шаҳар ФВДТга кирувчи ташкилотларининг амалий ҳаракатларини режалаштиришга ташкилий-методик раҳбарлик қилишни ФВВ амалга оширилиши амалдаги қонунчиликда белгилаб қўйилганлиги боис, улар томонидан жойларда зилзилалар вақтида аҳоли томонидан тегишли ҳаракатлар ва тадбирлар амалга оширилиши ҳамда кучли ва талафотли зилзилалар содир бўлиши хавфи мавжуд бўлганида ҳамда содир бўлганда тегишли ФВДТга кирувчи ташкилотлар томонидан уларнинг оқибатларини зудлик билан бартараф этиш тадбирларининг амалга оширилиши мувофиқлаштириб борилади.

Кучли зилзила билан боғлиқ фавқулодда вазиятларда туман ва шаҳарлар ФВДТга кирувчи шаҳарлар ва туманларнинг фавқулодда вазиятларнинг олдини олиш ва уларни бартараф этиш бўйича ҳудудий комиссиялар фаолият олиб боришади.

Ҳудудий комиссиялар кучли зилзила билан боғлиқ фавқулодда вазиятларда иккиламчи ҳолда юзага келиши мумкин бўлган фавқулодда вазиятларнинг олдини олиш, авариялар, ҳалокатлар ва табиий офатларнинг зарари ва оқибатларини камайтириш тадбирларини амалга оширади.

Шунингдек шаҳарлар ва туманларнинг ҳудудий комиссиялари уларга юкланган вазифаларни бажариш мақсадида қуйидаги функцияларни амалга оширади:

Фавқулодда вазиятларнинг олдини олиш ва уларни бартараф этиш бўйича Ҳукумат комиссиясининг, шунингдек Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳри тегишли ҳудудий комиссияларининг қарорлари бажарилишини ташкил этади;

объектларда юзага келган иккиламчи фавқулодда вазиятларни бартараф этиш, шу жумладан аҳолини ва объект ходимларини эвакуация қилишда ҳаракатлар мувофиқлаштирилишини таъминлайди;

кучли зилзила оқибатида жабрланганларга етказилган зарарни қоплаш тўғрисида Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимларига белгиланган тартибда тақдимлар киритади;

Ҳукумат комиссияси, шунингдек, тегишли ҳудудий комиссиялар қарорларнинг ижроси то'ғрисидаги ахборотни ҳамда о'з мажлислари учун ахборот-таҳлилий

материалларни белгиланган муддатларда Қорақалпоғ'истон Республикаси, вилоятлар ва шаҳар комиссияларининг ишчи органига тақдим этади. Тошкент шаҳри. чегаралар.

Худудий комиссияларни раислар бошқаради, уларнинг ваколатларига, хусусан:

худудий комиссиялар мажлисларининг кун тартибини белгилаш ва чақириш, қабул қилинган қарорларнинг бажарилиши устидан назоратни ташкил этиш;

худудий комиссиялар аъзоларининг ўзларига юкланган вазифаларни бажариш бўйича фаолиятини мувофиқлаштириш;

худудий комиссияларнинг самарали фаолияти самарадорлигини таъминлаш бўйича бошқа чора-тадбирларни амалга ошириш ва бошқалар.

Худудий комиссиялар ўз фаолиятини худудий комиссиялар мажлисларида кўриб чиқиладиган ва уларнинг раислари томонидан тасдиқланган йиллик режаларга мувофиқ амалга оширади. Худудий комиссияларнинг мажлислари заруратга қараб, лекин йилига камида бир марта ўтказилади ва мажлис қарорлари баённома билан расмийлаштирилади. Зарур ҳолларда худудий комиссияларнинг сайёр мажлислари ташкил этилиши мумкин. Худудий комиссиялар келгуси йил учун аҳоли ва худудларни фавқулодда вазиятлардан муҳофаза қилиш бўйича асосий чора-тадбирлар режаларини ишлаб чиқишни ташкил қилади, уларни ўз мажлисларида кўриб чиқади ва тегишли маъмурий туманлар фуқаро муҳофазаси бошлиқларига тасдиқлаш учун киритади.

Таъкидлаш жоизки, фавқулодда вазиятлар бошқармалари (шаҳар ва туман бўлимлари) худудий комиссияларнинг ишчи органлари ҳисобланади. Худудий комиссияларнинг ишчи органлари:

худудий комиссияларнинг келгуси йил учун иш режалари лойиҳаларини тайёрлайди;

худудий комиссияларнинг навбатдаги мажлисига барча ҳужжатларнинг ўз вақтида тайёрланишини таъминлайди; худудий комиссияларнинг қарорларига мувофиқ зарур ахборот, таҳлилий ва бошқа материалларни худудий комиссияларнинг кўриб чиқиши учун тақдим этади;

жойларга чиқиб худудий комиссиялар томонидан қабул қилинган қарорлар бажарилиши мониторингини олиб боради;

худудий комиссияларнинг қарорларини ижро этиш ҳолати тўғрисида ахборот йиғадилар ва мунтазам равишда (бир ойда камида бир марта) худудий комиссиялар раисларига ахборот беради.

Шаҳарлар ва туманлар ҳокимларининг саноатни ривожлантириш, капитал қурилиш, коммуникациялар ва коммунал хўжалиги масалалари бўйича ўринбосарлари котибиятларининг бош мутахассислари худудий комиссияларнинг котиблари ҳисобланади.

Хулоса. Умуман олганда мамлакатимизда кучли зилзила билан боғлиқ фавқулодда вазиятларни ва уларнинг иккиламчи оқибатларини бартараф этишда туман ва шаҳарлар ФВДтга кирувчи ташкилот раҳбарлари, худудий комиссия аъзолари фаолиятини ташкил этишнинг ҳуқуқий асослари яратилган бўлиб, ўқув машқлари ва машғулотлари давомида уларнинг ўзига хос хусусиятларини инобатга олган ҳолда апробациядан ўтказилади. Шу боисдан келгусида мазкур тадбирларнинг ўз вақтида,

мукаммал равишда сифатли амалга оширилиши фавқулдда вазият оқибатларини зудлик билан самарали бартараф этиш имконини беради, энг асосийси фуқароларнинг ҳаёти сақлаб қолинишига эришилади.

References:

1. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2023-йил 29-апрельдаги “Ўзбекистон Республикаси Фавқулдда вазиятларни олдини олиш ва бундай бундай вазиятларда ҳаракат қилиш давлат тизими фаолиятини самарали ташкил этиш 171-сонли қарори.
2. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2017 йил 19 июлдаги «Фавқулдда вазиятларнинг олдини олиш ва уларни бартараф этиш бўйича ҳукумат комиссияси ва ҳудудий комиссиялар тўғрисидаги низомларни тасдиқлаш ҳақида» 525-сонли қарори.